

2021 – DOSARELE PATRIMONIULUI (LXXV): De unde vii și cine ești străine? - mai sunt legende urbane sibiene? - „Scoptofilia”, plăcerea de a privi - Păcatul împotriva spiritului?

plăcerea de a privi scoptofilia
Dosarele patrimoniului (LXXV)

2021
Anul comemorativ al celor adormiți în Domnul ...

Monumente memoriale și funerare în regiunea 7 CENTRU

1886 1937 Păcatul împotriva spiritului? 1950 1991

- **dirijorul Ion Baci**, născut la **Brateiu**, în **21 iulie 1931**
- **inginerul electrotehnic Simion Oprisor**, născut la **18 iunie 1903, Ocna Sibiului**
- **zootehnistul Nicolae Pipernea** n. **28 aprilie 1929-Fântânele**

De unde vii și cine ești străine?

George Topîrceanu (135 ani de la naștere)

Ioan Petru Culianu (30 ani de la asasinare)

O analiză a patrimoniului - în regiunea 7 Centru, categoria „**Monumente memoriale și funerare**” - ar scoate în evidență o situație interesantă: din numărul total de **4.337** monumente (L.M.I. 2015), regăsim **165** monumente funerare și memoriale. Distribuția acestora pe județe, este: **Brașov** - 76 (din totalul de 986), **Alba** - 16 (din 686), **Covasna** - 9 (din 594), **Harghita** – 17 (din 742), **Mureș** - 27 (din 1018), **Sibiu** -37 (din 1053). În jud. Brașov, **8** cimitire (evangelice și ortodoxe) sunt monumente istorice; și în jud. Alba, au fost clasate **7** cimitire: cimitirul bisericii „**Bunavestire**”- Grecească Alba Iulia, sec. XVIII-XIX), cimitirul vechi - **Lipoveni** (Alba Iulia, sec. XVII-XIX), cimitirul ortodox vechi **Soharu** (Abrud, sec. XVIII-XIX), cimitirul vechi al bisericii „**Cuvioasa Paraschiva**” **Ampoița** (Meteș, sec. XVII-XIX), cimitirul bisericii „**Sf. Arhangheli**” **Blaj**, cimitirul evanghelic **Petrești** (sec. XIV-XVIII) și cimitirul cu stâlpi funerari ai bisericii de lemn „**Cuvioasa Paraschiva**” **Pianu de Sus** (sec. XIX-XX). În jud. **Covasna** regăsim două cimitire -monumente istorice: **un cimitir comun** (sec. XVII – XIX, **Cernat**) și **cimitirul vechi ortodox** (ante sec. XIX, **Hăghig**). În jud. **Harghita** există un singur cimitir monument istoric, al bisericii romano-catolice „**Sf. Simion și Iuda**” **Cetățuia**, com. Sânsimion. În jud. **Mureș**, între cele 27 monumente memoriale și funerare găsim **cimitirul evreiesc Reghin** (sec. XVIII-XIX, sub „**Pădurea rotundă**”). În concluzie, astăzi - în regiunea 7 Centru - avem în total **19** cimitire clasate ca monumente istorice, a căror valoare a fost

recunoscută pe plan local, zonal și național. Excepție notabilă face jud. Sibiu, unde mai există cimitire ale tuturor comunităților locale, în pericol de distrugere. **Cunoașteți cimitire vechi în jud. Sibiu, care ar trebui integrate în patrimoniul cultural național?**

Pe urmele „diasporei” românești, care a părăsit meleagurile natale sibiene, stabilindu-se în țările române (sec. XIX), l-am descoperit pe **George Topârceanu** (1886-1937), cu părinții din Topârcea (Ocna Sibiului), poetul fiind fiul cojocarului Gheorghe și al țesătoarei de covoare, Paraschiva. Casa memorială din Iași a devenit obiectiv al **Muzeului Literaturii Române Iași** (la 100 de ani de la nașterea poetului). În 2020, în Iași a demarat includerea Cimitirului „**Eternitatea**”, pe lista monumentelor istorice, din justificare reținând că demersul autorităților nu este pentru a-i asigura numai protecția, ci și pentru a promova **„muzeul în aer liber ... loc de memorie colectivă prin valoarea sa istorică, artistică și simbolică**. Aici se îmbină stiluri și curente artistice din România celei de-a doua jumătăți de secol XIX, într-un creuzet care ne permite să ne cunoaștem mai bine înaintașii”. Pentru cei care nu au vizitat cimitirul „**Eternitatea**” Iași, amintim că acesta a fost înființat în 1876, caracterul monumental fiind dat de morminte, mausolee și cripte impunătoare, aici fiind înmormântate mari personalități: Ion Creangă, Barbu Ștefănescu Delavrancea, Otilia Cazimir, Garabet Ibrăileanu, Mihail Kogălniceanu, etc. Analizând articolul din www.puterea.ro (Popa Eliza, 9 aug. 2020) și legenda urbană a cimitirului „**Eternitatea**”, am descoperit trei personalități ieșene, cu origini sibiene. Astfel, într-un dicționar inedit al **„Personalităților ieșene – aniversări și comemorări 2021”** (selecție din vol.: „**1000 de personalități ieșene. Lexicon**”, de Ionel Maftai, 2008) l-am descoperit pe **dirijorul Ion Baci**, născut la 21 iulie 1931 în **Brateiu**, stins în viață la 7 noiembrie 1995, la Ploiești. La împlinirea a 90 de ani de la naștere, reproducem prezentarea: «Talent de mare forță și profunzime, cu scânteie de genialitate în arta dirijorală, împătimit animator și ctitor, el s-a înscris printre personalitățile de seamă ale vieții culturale, pe care a slujit-o cu devotament timp de o jumătate de secol. Dirijor permanent și director al Filarmonicii „**Moldova**”, profesor și rector al Conservatorului „**George Enescu**” din Iași, s-a impus prin multilateralitatea sa culturală muzicală, prin concepția modernă de repertoriu și de educație artistică. Din 1971 a început seria turneelor peste hotare, în Europa și America, ale Filarmonicii ieșene, impresionând prin varietatea și dimensiunea stilistică a repertoriului. A fost invitat permanent al orchestrelor din țară și al multor ansambluri din diferite centre muzicale din lume». Continuând cercetarea, l-am descoperit pe **inginerul electrotehnic Simion Opreșor**, născut la 18.06.1903 Ocna Sibiului, decedat la 19.10.1991, Iași. La 30 ani de la deces, reproducem prezentarea: «Specialist de valoare din prima generație de energeticieni ai țării, el și-a închinat viața energiei și școlii de energetică din Iași. A activat la Institutul Politehnic „**Gh. Asachi**” din 1959 până în 1979». Am regăsit și localitatea Fântânele (oraș Săliște), aici născându-se **zootehnistul Nicolae Pipernea** (n. 28. 04.1929 – m. 12.12.1996, Iași). Reproducem: «Nume de prestigiu în domeniul științelor zootehnice, profesor și cercetător. A funcționat la Facultatea de Zootehnie a Institutului Agronomic „**Ion Ionescu de la Brad**”, în perioada 1958-1992. Activitatea sa științifică a fost concretizată în peste 80 de lucrări și peste 30 de referate tehnice pentru contractele de cercetare. În 1990 a susținut activ înființarea Societății

Române de Zootehnie, fiind ales vicepreședinte. Membru corespondent al Academiei de Științe Agricole și Silvicultură din România».

În lucrare, l-am descoperit pe **Culianu Petru N.** matematician (n. 29.06.1870, Iași - m. 26.01.1951, Iași), acesta fiind fiul «cunoscutului academician, matematician și junimist Nicolae Culianu (1832-1915) ... De-a lungul anilor, a instruit și educat peste 40 de generații de studenți și elevi. Petru Culianu s-a ocupat timp îndelungat și de „**Societatea pentru învățătura poporului**” ...». În biografia matematicianului Culianu (cu multiple rădăcini aromâne), l-am redescoperit pe **scriitorul și eseistul «Culianu, Ioan Petru,** (n.5 ian.1950, Iași – m. 21 mai 1991, Chicago) recunoscut ca unul dintre cei mai importanți istorici contemporani ai religiilor, specializat în gândirea Renașterii europene, în istoria creștinismului timpuriu, în islamismul spaniol, în istoria magiei, în elenism și în antichitatea târzie. Discipol al lui Mircea Eliade, el era un savant care nu-și limita interesul la o singură religie, epocă sau tip de fenomen. A fost profesor la Milano (Italia), Groningen (Olanda) și Chicago.

Este autorul a 15 volume de scrieri științifice și literare, dintre care multe au fost traduse în limba română».

Cariere strălucită a lui Ioan Petru Culianu s-a sfârșit brusc, fiind asasinat în Universitate (SUA); astfel, s-a întrerupt și apariția rubricii „**Scoptofilia**” (voyeurismul) - „**plăcerea de a privi**”, (în revista „**Lumea liberă românească**” N.Y.). Știind că a făcut parte dintr-o reputată familie - bunicul cunoscutului istoric al religiilor fiind Petru Bogdan (întemeietorul primei catedre de chimie fizică din țară, rector al Universității din Iași, între 1926-1940) -, m-am întrebat ce l-a determinat să părăsească Iașul, o strămutare dureroasă, în urma căreia a scris volumul „**Păcatul împotriva spiritului**”? Cine mai cunoaște versurile: „**De unde vii și cine ești străine?/ L-am întrebat, abia șoptind cuvântul./ -Eu vin de unde nimeni nu mai vine/ De șase veacuri m-a-nghițit pământul. (...)** În crud exil, pribeag prin țări străine,/ Visai atunci o tristă trilogie/ Pe care-am prins-o-n șiruri de terține/ Săpate în granit pe veșnicie.” (George Topîrceanu, *Infernul*). **De ce mulți români au ales și aleg calea „exilului”? Noi mai știm să privim realitatea? Când se va fonda în Sibiu, Muzeul Literaturii Române?**

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2021-dosarele-patrimoniului-lxxv-de-unde-vii-si-cine-esti-straine-mai-sunt-legende-urbane-sibiene-scoptofilia-placerea-de-a-privi-pacatul-impotriva-spiritului-157119.html>

În: Tribuna, 11 martie 2021